

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(професор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв

Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітня програма Управління фінансово-економічною безпекою

Вид дисципліни базова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Отенко Ірина Павлівна

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Протокол № 1 від 28.08.2018 р.

Розробник:

Іващенко Ганна Анатоліївна, к.е.н., доц. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Здатність підприємства до своєчасного виконання антикризових заходів, ефективного функціонування та динамічного розвитку є індикатором економічної безпеки підприємства. Тому, обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки є надзвичайно актуальною проблемою, яка потребує вирішення та перебуває у просторі підвищеної уваги вітчизняних і закордонних науковців та спеціалістів з фінансово-економічної безпеки.

Вивчення дисципліни дає можливість студентові набути досвіду проведення оцінювання та аналізу рівня економічної безпеки підприємства, регіону, галузі, України; виявлення особливостей ведення «чорної» бухгалтерії на підприємстві; розроблення інформаційно-аналітичне забезпечення перевірки надійності контрагентів; виявлення шахрайства з фінансовою звітністю; перевірки достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Мета навчальної дисципліни: отримання знань про використання теоретико-методичних основ обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки для формування навичок розробки практичних рекомендацій щодо виявлення загроз, зниження ризиків та розробки антикризових заходів на макро-, мезо- та мікро-рівнях.

Курс	1м	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	практичні	20
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Інформатика	Конкурентний аналіз та конкурентна розвідка
Політекономія	Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки
Мікроекономіка	Основи наукових досліджень
Макроекономіка	
Бухгалтерський облік	
Менеджмент	
Статистика	
Аналіз господарської діяльності	
Маркетинг	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
організація послідовності етапів формування обліково-аналітичної інформації в системі економічної безпеки	складати змістовний опис проблеми обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки
здатність до використання методичного інструментарію обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки	адекватно використовувати основні методи оцінки стану економічної безпеки на макро-, мезо- та мікро-рівнях
формування обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки організації	формування системи показників для проведення оцінки та аналізу забезпечення економічної безпеки; проводити перевірку фінансових та виробничих можливостей потенційних контрагентів
виявляти інформаційні джерела обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки та перевіряти достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності	перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності; аналіз схем шахрайства з даними бухгалтерського обліку
проведення внутрішньогосподарського контролю в управлінні дебіторською та кредиторською заборгованістю	ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації рішень з аналізу та формалізації проблеми економічної безпеки

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Проведення оцінки та аналізу стану економічної безпеки

Тема 1. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки

1.1. Поняття «обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки»

Поняття, сутність, роль і значення економічної безпеки підприємства в системі підготовки магістрів у сфері управління фінансово-економічною безпекою. Мета і завдання дисципліни. Предмет та об'єкт «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки» як науки. Структура і взаємозв'язки з іншими навчальними дисциплінами, порядок вивчення. Місце економічної безпеки організації в структурі економічної безпеки держави. Джерела негативних впливів на стан економічної безпеки підприємства.

1.2. Складові обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки

Інформаційне середовище складається з облікових, необлікових, аналітичних показників, даних аудиту та їх носіїв, інформаційних технологій, технічних та програмних засобів.

Облікове забезпечення економічної безпеки включає в себе методику обліку орієнтовану на безпечне функціонування соціально-економічної системи; технології обліку, технічні та програмні засоби; організаційні структури обліку.

Аналітичне забезпечення економічної безпеки складається з методики аналізу орієнтованої на безпечне функціонування соціально-економічної системи; організаційних структур аналізу; технологій аналізу, технічних та програмних засобів.

Спеціальне забезпечення економічної безпеки інтегрує в собі методику перевірки достовірності обліково-аналітичної інформації; технології перевірки та захисту обліково-аналітичної інформації; організаційні структури, що здійснюють перевірку інформації.

1.3. Обліково-аналітична інформація в забезпеченні економічної безпеки

Зміст категорії «обліково-аналітична інформація». Роль обліково-аналітичної інформації в забезпеченні економічної безпеки.

Основні властивості обліково-аналітичної інформації в системі економічної безпеки. Основні підходи до формування обліково-аналітичної інформації.

Обліково-аналітична інформація як базовий компонент виконання вимоги інформаційної прозорості соціально-економічної системи при забезпеченні її економічної безпеки.

Обліково-аналітична інформація як найважливіша складова виконання вимог керованості соціально-економічною системою при забезпеченні її економічної безпеки.

Створення раціонального потоку обліково-аналітичної інформації для забезпечення економічної безпеки.

Завдання аналітика з питань фінансово-економічної безпеки при підготовці та використанні обліково-аналітичної інформації.

Тема 2. Методичний інструментарій обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки

2.1. Методи оцінювання економічної безпеки на міжнародному рівні

Визначення інтегрального показника надійності держави британський журнал "Euromoney" ранжуванням 169 країн.

Диференціація внутрішньоекономічних і зовнішньоекономічних державних ризиків за методиками фірми «Юніверс» та німецької фірми «BERI».

Оцінка темпів економічного зростання країни за основними макроекономічними показниками і динаміки їхньої зміни.

2.2. Аналітичний інструментарій забезпечення економічної безпеки на макро-рівні

Нормування індикаторів економічної безпеки України. Визначення рівня тінізації економіки України. Визначення відтворювальної спроможності країни.

Визначення вагових коефіцієнтів кожної складової економічної безпеки України.

Обґрунтування порогових значень показників економічної безпеки України за допомогою:

функціональних залежностей (макро/мікроекономічних аналітичних або статистичних рівнянь; Ахієзера-Гольца; теорії інформації; "золотого перетину");

макроекономічних моделей, які адекватно відображають наслідки впливу дестабілізуювальних факторів для конкретної країни в поточний період часу;

методів нелінійної динаміки (Вейвлет-аналізу);

евристичних якісних методів («снігової кулі»; аналоговий підхід – орієнтація на показники країн-аналогів; «калібрування»);

стохастичних методів (діагностування: кластерний аналіз, нечітких множин; t – критерію; логістичної регресії);

законодавчого підходу (встановлення порогових значень на законодавчому рівні);

врахування оцінок міжнародних організацій;

спостереження основних макроекономічних показників і порівняння їх з пороговими значеннями, в якості яких приймаються значення, не нижчі за середньосвітові.

2.3. Методичний інструментарій до оцінювання економічної безпеки на мезо-рівні

Методи, які використовуються для проведення оцінки економічної безпеки на мезо-рівні:

метод аналізу та обробки сценаріїв;

методи оптимізації;

методи розпізнавання образів;
методи багатовимірної статистичного аналізу;
метод побудови інтегрального показника рівня розвитку.

Використання індикативних систем при оцінюванні економічної безпеки регіону, або галузі:

на базі економічних і соціальних індикаторів;
на базі відносних показників (питомої ваги, коефіцієнтів та ін.);
на базі "показників небезпеки".

Децентралізація як головний фактор переміщення акцентів економічних інтересів та ризиків в регіони.

Здійснення ранжування регіонів країни.

Оцінювання рівня економічної безпеки регіону з урахуванням місцевих загроз та ризиків підприємницької діяльності, його соціальної ролі на місцевому рівні, а також питомої ваги податків, які сплачуються до місцевих бюджетів.

Рівень економічної безпеки галузі визначається на основі оцінювання та аналізу: ефективності використання ресурсного потенціалу галузі;
ділового клімату галузі;

соціальної ефективності підприємств галузі;

рівня розвитку об'єктів інфраструктури підтримки та забезпечення економічної безпеки підприємств галузі.

Оцінка рівня сформованості системи економічної безпеки підприємництва галузі може зводитись до розрахунку економічного ефекту як порівняння витрат та/чи недоотриманих вигод суб'єктами системи економічної безпеки підприємництва з економічними та соціальними вигодами від їх функціонування.

2.4. Інструментарій оцінювання економічної безпеки на мікро-рівні

Методичні підходи для проведення оцінки платоспроможності та ймовірності банкрутства організації:

Z-рахунок Альтмана; чотирьохфакторна прогнозна модель фінансової неспроможності Р. Таффлера та Г. Тішоу; французька модель оцінки платоспроможності фірм на основі багатомірного дискримінантного аналізу Ж. Конана та М. Голдера; метод credit-men Ж. Депеняна; методикою визначення рейтингового числа Р. С. Сайфулліна і Г. Г. Кадикова та методи експертних оцінок.

Використання скорингових моделей при проведенні оцінки ймовірності банкрутства.

Характеристика сучасних методик обліку та аналізу, що використовуються аналітиком з питань фінансово-економічної безпеки: оцінювання, бюджетування, CVP-аналіз, аналіз чутливості показників, структурний аналіз, SWOT-аналіз, трендовий аналіз, кластерний аналіз, факторний аналіз.

До базових моделей оцінювання економічної безпеки підприємства відносяться адитивні, мультиплікативні, багатофункціональні. Інтегральна багатофункціональна модель оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Мультиплікативна динамічна модель оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Інтегральний показник ризику економічної безпеки.

Тема 3. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки організації

3.1. Оцінка та діагностика фінансово-економічного стану та фінансово-економічної стійкості організації

Особливості проведення оцінки та аналізу майнового стану організації для забезпечення економічної безпеки. Проведення аналізу ліквідності, платоспроможності та ділової активності організації з урахуванням вимог забезпечення економічної безпеки.

Конструювання інтегральних оцінок фінансового стану організації. Інтегральні індикатори економічного розвитку. Проведення рейтингового оцінювання фінансового стану організації на основі порівняння з нормативами, які дозволять забезпечити

економічну безпеку організації. Визначення показників стимуляторів та дестимуляторів. Побудова рейтингових систем підприємств за їх фінансовим станом. Виявлення взаємозв'язку фінансового стану та економічної безпеки організації.

Фактори, які впливають на фінансову стійкість організації. Загальна характеристика фінансової стійкості організації. Визначення типу фінансової стійкості організації. Співвідношення величини запасів і витрат і величин власних і позикових джерел їх формування. Показники фінансової стійкості організації.

3.2. Перевірка фінансових та виробничих можливостей потенційних контрагентів

Зовнішня перевірка контрагента. Перевірка контрагента за Єдиним державним реєстром підприємств Міністерства юстиції України, в якому знаходиться звіт про кількість відкритих відносно конкретного підприємства виконавчих проваджень.

Перевірка контрагента на наявність заборгованість перед податковими органами, за допомогою сервісу «Реєстр платників податків», який надає Державна фіскальна служба України.

Перевірка інформації про контрагента за допомогою Єдиного реєстру судових рішень дозволить виявити конкретні судові рішення відносно потенційного, або реального контрагента.

Перевірка контрагента за «Реєстром спеціальних бланків», який дає змогу перевірити дійсність доручень і правоустановчих документів, засвідчених нотаріусом.

Перевірка контрагента за допомогою експертних оцінок (евристичних методів).

Якщо контрагент є емітентом цінних паперів, то форми фінансової звітності за декілька років можна виявити на веб-сайті <http://smida.gov.ua/>. На основі даних документів можна провести оцінку фінансового стану, фінансової стійкості, ймовірності банкрутства, ефективності використання капіталу, кредитоспроможності, ділової активності, інвестиційної привабливості контрагента.

Надійність та ділову репутацію контрагента можна перевірити за відгуками співробітників компаній про своїх роботодавців на веб-сайтах "О работе" і "Внутри".

Внутрішня перевірка контрагента. Перевірка виробничих можливостей контрагента.

3.3. Оцінювання та аналіз економічної безпеки організації

Основні підходи до оцінювання економічної безпеки організації: індикаторний, ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, комплексний, підхід на основі теорії економічних ризиків. Функціональні складові економічної безпеки організації. Показники, на основі яких проводиться оцінка економічної безпеки організації. Експрес-оцінки рівня економічної безпеки організації. Врахування стадії життєвого циклу та ринкової позиції при проведенні оцінки та аналізу економічної безпеки організації.

Змістовий модуль 2. Технологія обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки

Тема 4. Перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності

4.1. Інформаційні джерела обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки

Дані проведення міжнародними організаціями ранжування країн за рівнем їх економічної безпеки.

Дані регіональних управлінь статистики, публічна інформація МВС України, статистичні щорічники, веб-сайти міст України для визначення економічної безпеки регіону та галузі.

Розроблені рейтинги регіонів України.

Веб-сайти організацій, форми фінансової та статистичної звітності організації, первинні документи бухгалтерського обліку, відео- та аудіо- файли засобів відкритого

спостереження, дані протоколів зборів працівників для визначення економічної безпеки організації.

Основні вимоги до обліково-аналітичної інформації для проведення претензійно-позовної роботи. Інформація для проведення договірної роботи підприємства.

Перевірка надійності, фінансових можливостей контрагента проводиться на основі таких інформаційних джерел:

«Реєстр платників податків», який надає Державна фіскальна служба України

Єдиним державним реєстром підприємств Міністерства юстиції України

Єдиного реєстру судових рішень

«Реєстром спеціальних бланків»

Державний реєстр речових прав на нерухоме майно

Єдиний реєстр підприємств щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство

відгуки на різних веб-сайтах потерпілих від шахрайства контрагента інших організацій

веб-сайті <http://smida.gov.ua/>

Засоби масової інформації, мережа інтернет.

4.2. Виявлення симптомів викривлення фінансової звітності.

Виявлення ознак викривлень і помилок у фінансовій звітності. Виявлення юристами, аудиторами, членами ради директорів, фіскальною службою, менеджерами, комерційними банками, конкурентами, замовниками та постачальниками симптомів навмисного викривлення бухгалтерами фінансової звітності. Аналіз виявлених симптомів викривлення фінансової звітності спеціалістом з фінансово-економічної безпеки.

4.3. Перевірка правильності списання та оприбуткування товарно-матеріальних цінностей.

Зовнішні ознаки шахрайства з фінансовими документами. Нестандартні дані в первинних документах бухгалтерського обліку, які є основними індикаторами ознак шахрайства.

Підробка або фальсифікація документів при проведенні списання та оприбуткування товарно-матеріальних цінностей. Незаконне списання майна. Порушення правил інвентаризації майна. Внутрішнє та зовнішнє шахрайство. Використання обладнання, матеріали або ресурсів компанії в особистих цілях. Навмисне порушення правил збереження товарно-матеріальних цінностей на складі.

4.4. Шахрайство при проведенні обліку персоналу.

Шахрайство бухгалтера при проведенні обліку персоналу та нарахування заробітної плати зі злочинним умислом. Використання персоналу в особистих цілях. Порушення при здійсненні нарахування заробітної плати в особистих цілях.

4.5. Виявлення махінацій при розрахунках з контрагентами.

Виявлення підробки або фальсифікації документів, якими забезпечується робота з контрагентами. Передача клієнтів іншим компаніям.

Особливості виявлення зовнішнього шахрайства. Змова з клієнтами або постачальників. Виставлення рахунків за невиконані роботи або непоставлені товари. Використання «відкатів». Штучне істотне завищення цін. Змова зацікавлених осіб організації з контрагентами для отримання неправомірної вигоди.

Тема 5. Виявлення шахрайства з фінансовою звітністю

5.1. Шахрайство при проведенні обліку персоналу.

Шахрайство бухгалтера при проведенні обліку персоналу та нарахування заробітної плати зі злочинним умислом. Використання персоналу в особистих цілях. Порушення при здійсненні нарахування заробітної плати в особистих цілях.

5.2. Виявлення махінацій при розрахунках з контрагентами.

Виявлення підробки або фальсифікації документів, якими забезпечується робота з контрагентами. Передача клієнтів іншим компаніям.

Особливості виявлення зовнішнього шахрайства. Змова з клієнтами або постачальників. Виставлення рахунків за невиконані роботи або непоставлені товари. Використання «відкатів». Штучне істотне завищення цін. Змова зацікавлених осіб організації з контрагентами для отримання неправомірної вигоди.

Тема 6. Запобігання фальсифікації даних бухгалтерського обліку

6.1. Професійні ризики бухгалтера в системі економічної безпеки підприємства.

Ризики бухгалтера при формуванні Наказу про облікову політику. Ризик допущення помилок при розробці Положення про бухгалтерську службу. Ризик неналежної організації документообороту в бухгалтерії. Ризик вибору форми організації та ведення бухгалтерського обліку. Ризик формування та представлення фінансової звітності. Ризики головного бухгалтера та ризики бухгалтера. Ризик навмисних дій (порушень). Ризик ненавмисних дій (помилки). Запобігання та розподіл ризику.

Укладання договору страхування професійної відповідальності для зниження ризиків бухгалтера та організації.

Ризик прийняття управлінських рішень на основі навмисно перекручених даних бухгалтерського обліку.

6.2. Спеціальні методи перевірки достовірності наданої облікової інформації.

Типові симптоми шахрайських маніпуляцій з обліковими реєстрами. Нестандартні дані в первинних бухгалтерських документах, що свідчать про ознаки шахрайства. Можливі способи шахрайства з фінансовими документами виходячи з руху фінансової інформації в типовій організації. Нестандартні дані в первинних бухгалтерських документах, що свідчать про ознаки шахрайства

Методи перевірки персоналу організації за необхідності встановлення достовірності наданої облікової інформації, яку необхідно використовувати для діагностики рівня економічної безпеки організації: перевірка на лояльність; перевірка на чесність в роботі; перевірка професійної придатності й компетентності; перевірка на зв'язки з кримінальними структурами; перевірка на дотримання комерційної таємниці; перевірка на наявність пагубних захоплень; перевірка на одержання додаткових доходів з використанням службових можливостей; перевірка на балакучість; Спеціальна перевірка співробітників.

Спеціальні методи перевірки достовірності наданої облікової інформації: метод довірчих стосунків; метод конфіденційного спостереження; метод професійного опитування; метод спеціального аналізу інформації щодо об'єкта професійного інтересу; метод особистого пошуку; метод професійної співбесіди; метод спеціальних психофізіологічних досліджень (використання поліграфа); метод аудіо та відео спостереження (відкрите використання); метод перевірки по базах даних; метод перевірки по запитах.

Спеціальні засоби та прийоми, що використовуються з метою виявлення злочину – навмисного перекручування облікової інформації:

метод сполучених зіставлень;

метод спеціальних розрахункових показників

метод стереотипів

метод коригувальних показників

6.3. Дії спеціаліста з фінансово-економічної безпеки при виявленні випадків шахрайства з даними бухгалтерського обліку

Методи контролю для попередження корпоративного шахрайства з даними бухгалтерського обліку. Перевірка точності (аналіз правильності розрахунків, перерахунки). Аналітичні тести (перевірка причинної обумовленості). Перевірка комплектності документації. Перевірка правильності порядку затвердження документів. Перевірка відповідності законодавству. Фізична (лабораторна) перевірка документів.

Перевірка достовірності підписів. Усне опитування зацікавлених осіб у вчиненні шахрайських дій з даними бухгалтерського обліку.

6.4. Проведення службового розслідування на основі виявлених викривлень даних бухгалтерського обліку

Учасники службового розслідування шахрайства з даними бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Терміни проведення службового розслідування. Документи, які використовуються при проведенні службового розслідування фактів навмисного перекичування облікової інформації. Оформлення результатів службового розслідування шахрайства з даними бухгалтерського обліку.

3. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та

взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається з 1 теоретичного запитання та 3 практичних задач (ситуаційної, діагностичної та евристичної).

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в табл.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Розподіл балів за тижнями згідно технологічної карти подано в табл.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Практичні заняття	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Перевірка домашніх завдань	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1 Проведення оцінки та аналізу стану економічної безпеки	Тема 1. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки	1-3 тиждень				4				4
	Тема 2. Методичний інструментарій обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки	4-7 тиждень	2			2	2	5		11
	Тема 3. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки організації	8-11 тиждень	4				2			6
Змістовий модуль 2. Технологія обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки	Тема 4. Перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності	12-14 тиждень				2	3			5
	Тема 5. Виявлення шахрайства фінансовою звітністю	15-16 тиждень		10	3	4		5		22
	Тема 6. Запобігання фальсифікації даних бухгалтерського обліку	17 тиждень	2				3		7	12
	Іспит									40
	Усього		8	10	3	12	10	10	7	100

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 252 с. (Укр. мов.)
2. Клебанова Т.С. Робоча програма навчальної дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки» для студентів спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою» всіх форм навчання / Клебанова Т.С., Іващенко Г.А., Чаговець Л.О. – Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 64 с.
3. Отенко І. П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. – 208 с.
4. Пономаренко В.С., Клебанова Т.С., Чернова Н.Л. Экономическая безопасность региона: оценка, анализ, прогнозирование. – Х.: ИД «ИНЖЕК», 2004. – 144 с.
5. Іващенко Г. А. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економічна безпека підприємства» для студентів спеціальності «Управління фінансово-економічною безпекою» денної форми навчання / Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2013. – 32 с.
6. Экономическая безопасность. Учебное пособие для студентов ВУЗов. Обучающихся по специальностям экономики и управления / Под.ред. В.А.Богомолова.- М.:ЮНИТИ ДАНА. – 2009, 295 с.

5.2. Додаткова

7. Боровиков В. STATISTICA. Искусство анализа данных на компьютере : для профессионалов / В. Боровиков. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 688 с.
8. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. – Львів: Арал, 2008. – 384 с.
9. Іващенко Г. А. Забезпечення системи кадрової безпеки організації / Г. А. Іващенко, Петряєва З. Ф. // Економічний простір: Збірник наукових праць. – №105. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2016. – С. 190 – 200
10. Іващенко Г. А. Кібернетична безпека в системі діагностики та аналізу економічної безпеки підприємства / Іващенко Г. А., Воронюк Є.В. – Науковий журнал «Молодий вчений» № 1 (41) січень, 2017. – С. 605 – 609
11. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : [монографія] / Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. – К. : Лібра, 2003. – 280 с.
12. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: навчальний посібник / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Харків : ВД «ИНЖЕК», 2009. – 152 с.
13. Отенко І. П. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 169 с.
14. Петряєва З. Ф. Верифікація градації рівнів фінансово-економічної безпеки підприємств / З. Ф. Петряєва, Г. А. Іващенко, О. О. Петряєв // Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки». – № 5(179). – 2016. - С. 402 – 411.
15. Полтавська Є. О. Конкурентний аналіз: навч. посібн. / Є. О. Полтавська, Г. А. Іващенко, П. М. Куліков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 200 с.

5.3. Ресурси Інтернет

16. Реєстр Міністерства Юстиції України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.minjust.gov.ua
17. Столбов В.Ф. Особливості управління системою фінансово-економічної безпеки підприємств / В.Ф. Столбов, Г.М. Шаповал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/35404/1/103-108%20Столбов%20ВФ.pdf>.
18. Гнилицька Л. В. Формування сучасних науково-методичних підходів до оцінювання стану економічної безпеки суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3159/1/Gorjacheva.pdf>.